

Obsah

Predhovor	3
1. Úvod	5
2. Organizácia a chemické zloženie organizmov	7
2.1. Štruktúrna organizácia prokaryotických buniek	8
2.2. Štruktúrna organizácia eukaryotických buniek	10
2.3. Štruktúrna organizácia rastlinných buniek	10
2.4. Základné bunkové štruktúry	10
2.4.1. Bunkové povrchy a membrány	10
2.4.2. Ostatné bunkové štruktúry	20
2.5. Chemické zloženie buniek	28
2.5.1. Anorganické látky v bunkách	28
2.5.2. Organické látky v bunkách	33
2.5.3. Substráty a katalyzátory biochemických reakcií	33
3. Typy molekúl látok a ich väzieb v organizmoch	35
3.1. Spájanie molekúl	35
3.2. Princíp komplementárnosti	35
3.3. Väzbový uhol	36
3.4. Dĺžka väzby	36
3.5. Konfigurácia	37
3.6. Konformácia	39
3.7. Tautoméria	39
3.8. Rezonancia	39
3.9. Sily pôsobiace medzi molekulami	39
3.9.1. Rovnovážna (asociačná) a disociačná konštanta	40
3.9.2. Príťažlivé sily medzi nabitými skupinami	40
3.9.3. Vodíkové väzby a štruktúra vody	40
3.9.4. Van der Waalsove sily	41
3.9.5. Hydrofóbne väzby	41
3.10. Spájanie monomérov na oligoméry a polyméry	41
3.11. Charakteristika štruktúry makromolekúl	42
4. Základné reakcie a procesy uskutočňujúce sa v organizmoch	43
4.1. Typy biochemických reakcií	43

4.2.	Metabolické dráhy	45
4.3.	Primárny a sekundárny metabolizmus	45
4.4.	Voľná energia v biochemických reakciách	46
4.5.	Spriahnutie exergonických a endergonických reakcií	48
4.6.	Makroergické zlúčeniny	48
4.6.1.	Využívanie energie organických makroergických zlúčenín	48
4.6.2.	Využívanie energie anorganického difosfátu	50
5.	Enzýmy a katalýza biochemických reakcií	53
5.1.	Rýchlosť enzýmových reakcií	55
5.1.1.	Rýchlosť jednosubstrátových reakcií	55
5.1.2.	Michaelisova konštanta	56
5.1.3.	Rýchlosť viacsustrátových reakcií	57
5.2.	Katalytická aktivita enzýmu	58
5.3.	Aktívne miesto enzýmu	58
5.4.	Komplexy enzýmov	59
5.5.	Špecifickosť enzýmov	61
5.6.	Činitele ovplyvňujúce aktivitu enzýmov	62
5.6.1.	Vplyv koncentrácie substrátu na aktivitu enzýmu	62
5.6.2.	Vplyv teploty na aktivitu enzýmu	62
5.6.3.	Vplyv pH na aktivitu enzýmu	63
5.6.4.	Vplyv koncentrácie solí a oxidoredukčného potenciálu na aktivitu enzýmu	63
5.6.5.	Vplyv aktivátorov na aktivitu enzýmu	63
5.6.6.	Vplyv inhibítorov na aktivitu enzýmu	63
5.6.7.	Kovalentná modifikácia	67
5.7.	Enzýmy v živej bunke	68
5.7.1.	Enzýmové vybavenie buniek	68
5.7.2.	Konštitutívne enzýmy	69
5.7.3.	Induktívne enzýmy	69
5.8.	Enzýmy ako makromolekuly	69
5.9.	Mechanizmus enzýmovej reakcie	71
5.10.	Typy enzýmovej katalýzy	71
5.11.	Využitie enzýmov v praxi	72
5.12.	Syntéza enzýmov v laboratóriu	74
5.13.	Názvoslovie enzýmov	74
5.14.	Koenzýmy	77
5.14.1.	Nikotínamidové nukleotidy	78
5.14.2.	Flavínové nukleotidy ako koenzýmy	78
5.14.3.	Ubichinón ako koenzým	78
5.14.4.	Hém ako koenzým	79
5.14.5.	Adenozínfosfáty ako koenzýmy	79
5.14.6.	Koenzým A	80
5.14.7.	Koenzým F	80
5.14.8.	Tiamín difosfát ako koenzým	81
5.14.9.	Pyridoxal-5-fosfát	81
5.14.10.	Biotín ako koenzým	81

5.14.11.	Lipoylyzín ako koenzým	82
5.14.12.	Koenzým B12	82
5.14.13.	Kyselina L-askorbová ako koenzým	83
5.14.14.	PQQ (metoxatín) ako koenzým	83
5.14.15.	Ostatné koenzýmy	83
6.	Získavanie a premeny metabolickej energie v organizmoch	85
6.1.	Biologická oxidácia	86
6.1.1.	Anaerobná biologická oxidácia	86
6.1.2.	Aerobná biologická oxidácia a dýchací reťazec v mitochondriách	87
6.1.3.	Oxygenácia	91
6.1.4.	Oxidačná fosforylácia	91
6.1.5.	Transport ATP cez membránu mitochondrií	93
6.1.6.	Osobitosti biologickej oxidácie v rastlinách	94
6.1.7.	H ⁺ -ATPáza a tvorba ATP	94
6.1.8.	Odpriahnutie oxidácie a fosforylácie	95
6.1.9.	Fosforylácia na substrátovej úrovni	95
6.1.10.	Tvorba ATP v Na ⁺ -cykle	96
6.2.	Získavanie energie z reakcií anorganických látok	96
6.2.1.	Oxidácie redukovaných anorganických zlúčenín kyslíkom	97
6.2.2.	Anaeróbne respirácie	98
7.	Sacharidy a polysacharidy – ich štruktúra a metabolizmus	101
7.1.	Monosacharidy	101
7.1.1.	Prehľad najdôležitejších monosacharidov	104
7.1.2.	Deriváty monosacharidov	105
7.2.	Degradácia sacharidov	108
7.2.1.	Glykolýza	108
7.2.2.	Citrátový cyklus (Krebsov cyklus, cyklus trikarboxylových kyselín, cyklus kyseliny citrónovej)	112
7.2.3.	Pentózový cyklus (hexózamonofosfátový skrat)	114
7.2.4.	Glyoxylátový cyklus	117
7.2.5.	Gama-aminobutyryátový skrat	118
7.2.6.	Cyklus dikarboxylových kyselín	118
7.2.7.	Oxidácia kyseliny oxaloctovej cez kyselinu mravčiu	119
7.2.8.	Odbúranie glukózy podľa Entnera-Doudoroffa	119
7.2.9.	Odbúranie fruktózy	120
7.2.10.	Odbúranie galaktózy	121
7.3.	Biosyntéza a premeny sacharidov	121
7.3.1.	Fixácia oxidu uhličitého fotoautotrofnými organizmami –fotosyntéza	122
	Svetelná fáza fotosyntézy	122
	Fotosyntetické aparáty	123
	Priebeh svetelnej fázy	125
	Fixácia oxidu uhličitého (temnotná fáza fotosyntézy)	127
	C3 fixácia oxidu uhličitého	128
	C4 fixácia oxidu uhličitého	131
	Fotorespirácia	132

	CAM fixácia oxidu uhličitého	133
	Efektívnosť fotosyntézy	133
	Umelá fotosyntéza	133
	Využitie fotosyntézy a jej mechanizmov v technickej praxi	133
7.3.2.	Fixácia oxidu uhličitého v metanogénných baktériách	134
7.3.3.	Glukoneogenéza	135
7.3.4.	Biosyntéza inozitolu, kyseliny D-glukurónovej a kyseliny L-askorbovej	137
7.3.5.	Biosyntéza niektorých aminosacharidov	137
7.4.	Oligosacharidy	137
7.4.1.	Disacharidy	140
7.4.2.	Trisacharidy	142
7.5.	Polysacharidy	142
7.5.1.	Homopolysacharidy	143
7.5.2.	Heteropolysacharidy	149
7.5.3.	Glykány povrchu eukaryotických buniek	150
7.5.4.	Peptidoglykány bunkových stien baktérií	156
8.	Lipidy, izoprenoidy, polyketidy – ich štruktúra a metabolizmus	159
8.1.	Jednoduché lipidy	161
8.1.1.	Rozklad jednoduchých lipidov v bunke	163
	Oxidácia alkoholovej zložky lipidov	163
	Oxidácia karboxylových kyselín	164
	β -Oxidácia karboxylových kyselín	164
	α -Oxidácia mastných kyselín	165
	ω -Oxidácia karboxylových kyselín	166
	Oxidácia nenasýtených karboxylových kyselín	167
	Oxidácia karboxylových kyselín s rozvetveným uhlíkovým reťazcom	167
	Metabolizmus acetónu	168
8.1.2.	Biosyntéza jednoduchých lipidov	168
	Biosyntéza alkoholovej zložky lipidov	168
	Biosyntéza karboxylových kyselín	170
	Biosyntéza jednoduchých lipidov	177
8.2.	Zložené lipidy	178
8.2.1.	Trávenie a rozklad zložených lipidov	181
8.2.2.	Biosyntéza zložených lipidov	183
8.3.	Izoprenoidné lipidy	183
8.3.1.	Steroly	183
	Biosyntéza sterolov	183
	Premeny cholesterolu	185
	Biosyntéza žlčových kyselín	185
	Vitamíny D	187
	Ostatné steroidné zlúčeniny	188
8.3.2.	Terpény	192
8.3.3.	Karotenoidy	195
8.4.	Polyketidy	197

9. Aminokyseliny – ich štruktúra a metabolizmus	199
9.1. Rozdelenie a vlastnosti aminokyselín	199
9.2. Degradácia aminokyselín	208
9.2.1. Močovinový cyklus (ornitínový cyklus, malý Krebsov cyklus)	209
9.3. Metabolické premeny alifatických aminokyselín	210
9.3.1. Metabolické premeny aminokyselín odvodených od kyseliny glutámovej	211
9.3.2. Metabolické premeny aminokyselín odvodených od kyseliny asparágovej	212
9.3.3. Metabolické premeny alanínu a aminokyselín s rozvetveným uhlíkovým reťazcom	214
9.3.4. Metabolické premeny serínu a glycínu	216
9.3.5. Metabolické premeny síry a cysteínu	217
9.4. Metabolické premeny aromatických aminokyselín	218
9.4.1. Biosyntéza aromatických aminokyselín	218
9.4.2. Degradácia aromatických látok odvodených od fenylalanínu a tyrozínu	219
9.4.3. Metabolické premeny tryptofánu	226
9.4.4. Metabolické premeny histidínu	229
9.5. Biogénne amíny a polyamíny	229
10. Peptidy – štruktúra a metabolizmus	233
10.1. Prehľad najdôležitejších peptidov	234
10.1.1. Glutatión	234
10.1.2. Karnozín a anserín	235
10.1.3. Peptidové antibiotiká	236
10.1.4. Peptidové inhibítory proteáz	238
10.1.5. Peptidové jedy	238
10.2. Rozklad peptidov	239
10.3. Biosyntéza peptidov	239
10.3.1. Biosyntéza peptidov nevyužívajúca ribozómy	239
11. Proteíny (bielkoviny), štruktúra, vlastnosti a metabolizmus	241
11.1. Štruktúra proteínov	241
11.1.1. Primárna štruktúra proteínov	241
11.1.2. Sekundárna štruktúra proteínov	243
11.1.3. Terciárna štruktúra proteínov	248
11.1.4. Kvartérna štruktúra proteínov	251
11.1.5. Molekulové šaperóny	256
11.2. Vlastnosti, rozdelenie a biologický význam proteínov	259
11.2.1. Štruktúrne proteíny	261
11.2.2. Enzýmy	262
11.2.3. Transportné proteíny	262
11.2.4. Proteíny s pohybovou funkciou	263
11.2.5. Senzorové proteíny	264
11.2.6. Regulačné proteíny	265
11.2.7. Zásobné proteíny	265
11.2.8. Proteínové toxíny	266
11.2.9. Fytochelatómy	266
11.3. Proteíny krvnej plazmy	266
11.3.1. Hemokoagulačný systém	267

11.3.2.	Fibrinolytický systém	270
11.3.3.	Komplementový systém	270
11.3.4.	Kinínový systém	270
11.3.5.	Imunoglobulíny	272
11.3.6.	Fibronektín	272
11.3.7.	Proteázové inhibitory	272
11.3.8.	Nosičové proteíny	274
11.3.9.	Lipoproteíny	275
11.3.10.	Ostatné proteíny krvnej plazmy	275
11.4.	Proteíny bunkových jadier	276
11.4.1.	Históny	276
11.4.2.	Nehistónové jadrové proteíny	277
11.5.	Rozklad proteínov enzýmami	277
12.	Nukleotidy – štruktúra a metabolizmus	281
12.1.	Biologicky významné nukleotidy	284
12.2.	Rozklad (katabolizmus) nukleotidov	288
12.3.	Biosyntéza nukleotidov	288
13.	Nukleové kyseliny a nadmolekulové komplexy polynukleotidov bunkových štruktúr – štruktúra, vlastnosti, funkcie a rozklad	291
13.1.	Nukleové kyseliny	291
13.1.1.	Štruktúra deoxyribonukleovej kyseliny	292
13.1.2.	Štruktúra ribonukleových kyselín	301
	Messengerová RNA	302
	Ribozómová RNA	302
	Transferové RNA	303
	Jadrové RNA	305
	Vírusová RNA	306
13.1.3.	Denaturácia a hybridizácia nukleových kyselín	307
13.1.4.	Rozklad nukleových kyselín v bunkách	307
13.2.	Nadmolekulové komplexy polynukleotidov bunkových štruktúr	308
13.2.1.	Chromatín	308
13.2.2.	Ribozómy	311
13.2.3.	Vírusy a viroidy	314
14.	Genetická informácia a základné princípy jej realizácie	317
14.1.	Replikácia DNA	318
14.1.1.	Všeobecná charakteristika replikácie DNA	318
14.1.2.	Replikačné enzýmy	321
	DNA-polymerázy	321
	Topoizomerázy	323
14.1.3.	Priebeh replikácie DNA v bunkách E. coli	325
14.1.4.	Replikácia DNA v bunkách eukaryotov	329
14.1.5.	Replikácia vírusovej DNA	329
14.1.6.	Replikácia vírusovej RNA na DNA	329
14.1.7.	Poreplikačné modifikácie DNA	330
14.1.8.	Restrikčné endonukleázy	331

14.2. Biosyntéza RNA	332
14.2.1. Transkripcia v bunkách prokaryotov	333
14.2.2. Transkripcia v bunkách eukaryotov	337
RNA-polymerázy eukaryotov	337
Promótoxy eukaryotov	338
Iniciácia transkripcie	338
Zosilňovače	339
Elongácia transkripcie a elongačné faktory eukaryotov	340
Terminácia transkripcie a terminačné faktory eukaryotov	341
Kofaktory transkripcie v bunkách eukaryotov	343
14.3. Degradácia mRNA v bunkách eukaryotov	344
14.4. Genetický kód	345
15. Proteosyntéza (biosyntéza proteínov) – priebeh a regulácia	349
15.1. Aktivácia aminokyselín	349
15.2. Translácia v bunkách prokaryotov	351
15.2.1. Iniciácia translácie	351
15.2.2. Elongácia translácie	352
15.2.3. Terminácia translácie	353
15.3. Translácia v bunkách eukaryotov	354
15.3.1. Iniciácia translácie	354
15.3.2. Elongácia translácie	356
15.3.3. Terminácia translácie	357
15.4. Pracovný cyklus ribozómov	357
15.5. Proteosyntéza na ribozómoch viazaných na membrány	358
15.6. Proteosyntéza v chloroplastoch a v mitochondriách	361
15.7. Inhibícia proteosyntézy antibiotikami	362
15.8. Regulácia proteosyntézy	365
15.9. Regulácia transkripcie	366
15.9.1. Regulácia transkripcie v prokaryotoch	367
Indukcia a represia	368
Negatívna a pozitívna regulácia	370
15.9.2. Regulácia transkripcie v eukaryotoch	371
Eukaryotické promótoxy	373
Zosilňovače (enhancers)	373
Elementy odpovede	373
Sľučkovanie (looping) DNA	375
Štruktúrne motívy regulačných proteínov viažúcich sa na DNA	375
Motív helix–závit–helix	375
Proteíny s motívom Zn-prstu	376
Proteíny s motívom Leu-zipsu	376
15.9.3. Potranskripčné úpravy (procesovanie) mRNA v eukaryotických bunkách	377
Pripojenie „čiapočky“ na hnRNA	378
Polyadenylácia hnRNA	379
Vystrihnutie intrónov z hnRNA	381
15.10. Regulácia proteosyntézy	386

15.10.1.	Skladanie molekuly proteínu	386
15.10.2.	Kovalentná modifikácia molekuly proteínu	387
15.10.3.	Limitovaná proteolýza molekúl proteínov	387
15.10.4.	Translokácia proteínov	387
15.10.5.	Regulácia translácie v prokaryotoch	387
15.10.6.	Translokácia proteínov v prokaryotoch	388
15.10.7.	Regulácia translácie v eukaryotoch	389
15.11.	Degradácia proteínov	389
16.	Organizácia génov a základy molekulovej genetiky	391
16.1.	DNA – nositeľka genetickej informácie	392
16.2.	Organizácia génov v prokaryotoch a v eukaryotoch	393
16.2.1.	Počet génov v prokaryotoch a v eukaryotoch	394
16.3.	Mobilné genetické elementy	397
16.3.1.	Plazmidy	397
16.3.2.	Bakteriofágy	399
16.4.	Genetická rekombinácia a vznik nových génov	400
16.5.	Poškodenie DNA a jej oprava v živých bunkách	401
16.5.1.	Mutácie	401
16.5.2.	Oprava poškodenej DNA	407
16.6.	Génová regulácia bunkového cyklu a rastu	410
16.6.1.	Onkogény a protoonkogény	410
16.6.2.	Antionkogény	414
16.7.	Rekombinantná DNA a jej klonovanie	414
16.7.1.	Genómová knižnica	415
16.7.2.	Vektory	417
16.7.3.	Klonovanie rekombinantnej DNA v eukaryotických bunkách	420
16.7.4.	Geneticky definované zvieratá	421
16.7.5.	Prehľad základných techník používaných pri príprave rekombinantnej DNA	422
16.8.	Genómová biológia	426
16.9.	Ludský genóm a jeho sekvenčná analýza	429
17.	Bunkové membrány a transport látok cez ne	433
17.1.	Zloženie, štruktúra a vlastnosti bunkových membrán	433
17.2.	Prestup a prenos látok cez biologické membrány	439
17.2.1.	Jednoduchá difúzia	441
17.2.2.	Prenášačový transport	441
17.2.3.	Translokácia skupín	446
17.2.4.	Transport spojený s lokálnou stavbou membrány	448
17.3.	Transport niektorých látok cez membrány	449
17.3.1.	Transport vody cez membrány	449
17.3.2.	Transport protónov cez membrány	449
17.3.3.	Transport iónov sodíka a draslíka cez membrány	450
17.3.4.	Transport sacharidov cez membrány	451
17.3.5.	Transport aminokyselín cez membrány	452
17.3.6.	Transport peptidov cez membrány	452
17.3.7.	Transport nukleových kyselín cez membrány	452

17.3.8.	Transport proteínov cez membrány	453
18. Informačné a regulačné systémy organizmov	.....	465
18.1.	Metabolická (vnútro bunková) regulácia	465
18.1.1.	Regulácia aktivity enzýmov	466
	Regulačné enzýmy	466
	Alosterické enzýmy	466
	Kovalentne modulovateľné enzýmy	467
	Regulácia aktivity enzýmov limitovanou proteolýzou	467
	Regulácia aktivity enzýmov fosforyláciou a defosforyláciou	469
	Regulácia aktivity enzýmov adenylyláciou	472
18.1.2.	Regulácia syntézy enzýmov	473
18.1.3.	Regulácia metabolických dráh	475
18.2.	Medzibunková regulácia	478
18.2.1.	Medzibunkový signalizačný systém a signálne látky	478
18.2.2.	Spôsoby signalizácií v bunke a medzi bunkami	478
18.2.3.	Receptory na povrchu a vnútri bunky	481
	Receptory spojené s G-proteínmi	484
	Intracelulárne mediátory prenosu signálov	484
	cAMP ako druhý posol	485
	Ióny Ca ²⁺ ako druhý posol	488
	Kalmodulín	490
	Kalpain	493
	Inozitolpolyfosfáty ako druhý posol	494
	Receptory spojené s enzýmom	497
18.3.	Adaptácia	500
19. Hormóny	.....	501
19.1.	Hormóny stavovcov	501
19.1.1.	Hypotalamové hormóny	502
19.1.2.	Hypofýzové hormóny	503
19.1.3.	Hormóny štítnej a príštítnej žľazy	506
19.1.4.	Hormóny pankreasu	507
19.1.5.	Hormóny nadobličiek	509
19.1.6.	Pohlavné hormóny	510
19.1.7.	Hormóny týmusu	513
19.1.8.	Hormóny obličiek	514
19.1.9.	Hormóny tráviaceho ústrojenstva	514
19.1.10.	Kiníny a iné tkanivové hormóny	514
19.1.11.	Ópiové peptidy	516
19.1.12.	Leptín, orexín a regulácia hmotnosti tela stavovcov	517
19.2.	Hormóny bezstavovcov	518
19.3.	Feromóny	520
19.4.	Fytormóny – hormóny rastlín	521
19.5.	Chalóny	524
20. Nervová regulácia (biochémia nervového systému)	.....	525
20.1.	Neurotransmitery	527

20.1.1.	Acetylcholín	527
20.1.2.	Iné neurotransmitery ako acetylcholín	532
20.2.	Nervový systém človeka	535
20.3.	Biochémia pamäti	537
21.	Imunitný systém	539
21.1.	Základná funkcia a skladba imunitného systému	539
21.1.1.	Vlastnosti imunitného systému	539
21.2.	Antigén	541
21.3.	Bunky a orgány imunitného systému	543
21.4.	Protilátky a imunoglobulíny	545
21.4.1.	Základná štruktúra imunoglobulínových molekúl	547
	Domény a moduly	548
	Fragmentácia imunoglobulínov	551
	Väzbové miesto protilátok	552
	Sacharidová zložka imunoglobulínov	553
21.4.2.	Tvorba protilátok	553
21.5.	Cytokíny a imunohormóny	558
21.6.	Diferenciačné antigény	560
21.7.	Hlavný histokompatibilný komplex	561
21.8.	Prezentácia antigénov pri navodení špecifickej imunitnej odpovede	563
21.9.	Mechanizmy prirodzenej a získanej imunity	568
21.9.1.	Komplementový systém	569
21.9.2.	Fagocytóza	573
21.9.3.	Obranný a poškodzujúci zápal	576
	Leukoadhezívne molekuly a migrácia leukocytov z ciev	579
21.9.4.	Mechanizmy získanej imunity	581
21.10.	Základné receptory na bunkách imunitného systému	582
21.11.	Imunodeficiencie	584
21.11.1.	Primárne imunodeficiencie	585
	Kombinované špecifické imunodeficiencie	585
	Imunodeficiencie prejavujúce sa najmä poruchou tvorby protilátok	586
	Deficiencie komplementového systému	588
	Deficiencie fagocytózy	588
21.11.2.	Sekundárne imunodeficiencie	590
	Imunodeficiencie spojené s nesprávnou výživou	591
	Syndróm získanej imunodeficiencie (AIDS)	591
21.12.	Stavy imunitnej precitlivenosti (hypersenzitívne reakcie)	595
21.12.1.	Včasná (alergická) precitlivenosť	595
21.12.2.	Cytotoxická precitlivenosť	596
21.12.3.	Imunokomplexová precitlivenosť	598
21.12.4.	Precitlivenosť oneskoreného typu	599
21.13.	Autoimunitné stavy	599
21.13.1.	Imunologická tolerancia a autoimunita	599
21.13.2.	Autoimunitné choroby	601
21.13.3.	Príčiny vzniku autoimunitných chorôb	603

21.14. Základné vzťahy medzi imunitným, nervovým a endokrinným systémom	605
21.14.1. Produkcia neuroendokrinných hormónov a neuropeptidov bunkami imunitného systému	606
21.14.2. Pôsobenie neuroendokrinných hormónov a neuropeptidov na imunitný systém	607
21.14.3. Pôsobenie cytokínov na neuroendokrinný systém	609
21.14.4. Stres a imunitný systém	609
21.14.5. Je imunitný systém náš šiesty zmysel?	612
22. Ostatné látky zúčastňujúce sa na regulačných a informačných procesoch	613
22.1. Alkaloidy	613
22.2. Antibiotiká	617
22.2.1. Peptidové antibiotiká	618
22.2.2. Penicilíny a cefalosporíny	619
22.2.3. Tetracyklíny	619
22.2.4. Makrolidové antibiotiká	619
22.2.5. Antibiotiká obsahujúce sacharidy	620
22.2.6. Antibiotiká obsahujúce puríny alebo pyrimidíny	624
22.2.7. Antibiotiká odvodené od kyseliny chorizmovej	624
22.2.8. Deagradácia antibiotík	625
22.3. Cytochalazány	625
22.4. Fytoalexíny	625
22.5. Lektíny	627
22.6. Prostanoidy	632
22.6.1. Prostaglandíny	633
22.6.2. Tromboxány	635
22.6.3. Prostacyklín	636
22.6.4. Leukotriény	636
22.6.5. Lipoxíny	637
22.7. Vitamíny	637
22.7.1. Vitamíny rozpustné v tukoch	637
Retinol	637
Vitamíny D	639
Tokoly – vitamíny E	640
Vitamíny K	642
Esenciálne karboxylové kyseliny	642
22.7.2. Vitamíny rozpustné vo vode	642
Tiamín (vitamín B ₁)	642
Riboflavín (vitamín B ₂)	643
Kyselina pantoténová	643
Niacín (vitamín PP)	644
Vitamín B ₆ (pyridoxínová triáda)	644
Kyselina p-aminobenzoová (PAB)	645
Kyselina listová – folacín	645
Biotín	645
Karnitín	646
Korinoidy – vitamíny B ₁₂ , kobalamíny	646

Kyselina α -lipoová.....	647
Kyselina L-askorbová (vitamín C).....	647
Bioflavonoidy	648
22.7.3. Antivitamíny	649
22.8. Trikotecény	649
23. Látky s osobitou funkciou	651
23.1. Biologické pigmenty	651
23.1.1. Karotenoidy	651
23.1.2. Chinóny	651
23.1.3. Flavíny	651
23.1.4. Pteríny	651
23.1.5. Antokyány	652
23.1.6. Pyrolové farbivá	654
23.1.7. Melaníny	654
23.2. Glykozidy a triesloviny	654
23.3. Karboxylové kyseliny a alkoholy	656
24. Biogénne prvky a ich metabolizmus	659
24.1. Arzén	659
24.2. Dusík, dusičnany a dusitany	661
24.3. Fluór	663
24.4. Fosfor	663
24.5. Horčík	663
24.6. Chlór	664
24.7. Chróm	664
24.8. Jód	664
24.9. Kobalt	665
24.10. Kyslík	665
24.11. Lantanoidy	668
24.12. Lítium	670
24.13. Mangán	671
24.14. Meď	672
24.15. Molybdén	673
24.16. Nikel	673
24.17. Rubídium	673
24.18. Selén	674
24.19. Síra	675
24.20. Sodík a draslík	675
24.21. Uhlík, oxid uhoľnatý a oxid uhličitý	676
24.22. Vanád	679
24.23. Vápnik	679
24.24. Vodík	680
24.25. Zinok	680
24.26. Železo	681
25. Osobitosti metabolizmu mikroorganizmov	687
25.1. Asimilácia dusíka a biosyntéza aminokyselín v autotrofných organizmoch	687

25.2.	Fermentácie	691
25.2.1.	Mliečna a alkoholová fermentácia a z nich vychádzajúce fermentácie	692
25.2.2.	Propiónové kvasenie	693
25.2.3.	Maslové a butanolové kvasenie	694
25.2.4.	Skvasovanie etanolu a kyseliny octovej na kyselinu maslovú a kaprónovú	695
25.2.5.	Fermentácie na báze reakcií pentózového cyklu	695
25.3.	Degradácia nasýtených uhľovodíkov	695
25.4.	Biochémia chemotaxie baktérií	696
26.	Osobitosti štruktúry metabolizmu rastlinných buniek a pletív	701
26.1.	Osobitosti štruktúry a chemického zloženia rastlinných buniek	701
26.2.	Osobitosti metabolizmu rastlinných buniek	701
26.3.	Ríša rastlín	702
26.4.	Pletivá vyšších rastlín	703
26.5.	Bunkové kultúry vyšších rastlín	712
27.	Osobitosti metabolizmu živočíšnych buniek a tkanív	717
27.1.	Biochémia telových kvapalín, krvi a miazgy (lymfy)	717
27.1.1.	Telové kvapaliny	717
27.1.2.	Krv	717
27.1.3.	Miazga (lymfa)	719
27.2.	Biochémia spojivového a podporného tkaniva	720
27.2.1.	Väzivo	720
27.2.2.	Chrupka	723
27.2.3.	Kostové tkanivo	723
27.3.	Biochémia kože a kožných žliaz	724
27.3.1.	Koža	724
27.3.2.	Potné žľazy a pot	724
27.3.3.	Tukové žľazy a kožný maz	725
27.3.4.	Mliečne žľazy a mlieko	725
27.4.	Kontraktilný a pohybový systém, biochémia svalového skrátenia	726
27.4.1.	Kostrové svaly	727
27.5.	Biochémia vtáčích vajec	730
27.6.	Bioluminiscencia	731
28.	Základy molekulových biotechnológií	733
28.1.	Molekulové biotechnológie	733
28.2.	Prehľad biotechnologických postupov používaných pri výrobe potravín a krmív	735
28.3.	Biotechnologická príprava enzýmov pre priemyselné aplikácie	737
28.4.	Uplatnenie biotechnológií vo farmácii	738
28.5.	Monoklonové protilátky	739
28.5.1.	Príprava monoklonových protilátok hybridómovou technológiou	740
28.5.2.	Vlastnosti a využitie monoklonových protilátok	741
28.5.3.	Genetické inžinierstvo protilátok	743
28.6.	Molekulové biotechnológie v medicíne	745
28.6.1.	Génová terapia dedičných chorôb	747
29.	Biochemické základy molekulovej fyziológie človeka a živočíchov	751
29.1.	Trávenie a vstrebávanie látok v tráviacom ústrojenstve	751

29.1.1.	Ústna dutina a sliny	752
29.1.2.	Žalúdok a žalúdočná šťava	752
	Regulácia sekrécie žalúdočnej šťavy	754
26.1.3.	Pankreas a pankreatická šťava	755
	Regulácia sekrécie pankreatickej šťavy	757
29.1.4.	Žlč	758
26.1.5.	Tenké črevo	759
	Sekrécia črevnej šťavy	760
	Vstrebávanie v tenkom čreve	760
29.1.6.	Hrubé črevo	760
29.1.7.	Trávenie a vstrebávanie jednotlivých zložiek potravy	762
29.2.	Biochémia pečene	765
29.2.1.	Základné biochemické funkcie pečene	766
29.2.2.	Žlč a žlčové kyseliny	767
29.2.3.	Metabolizmus etanolu	769
29.2.4.	Heterogenita hepatocytov	770
29.3.	Vylučovanie látok	772
29.3.1.	Výmena plynov a dýchanie	772
29.3.2.	Biochémia obličiek	774
29.4.	Biochémia videnia	779
29.5.	Biochémia čuchového vnemu	784
29.6.	Biochémia chuťového vnemu človeka	785
29.7.	Starnutie organizmov	785
29.7.1.	Teórie starnutia	789
30.	Základy patobiochémie a klinickej biochémie	793
30.1.	Patobiochémia a klinická biochémia plazmových bielkovín	793
30.1.1.	Faktory ovplyvňujúce hladiny plazmových bielkovín	793
30.1.2.	Poruchy hladín plazmových bielkovín	794
	Dysproteinémie	795
	Paraproteinémia	796
30.1.3.	Laboratórne vyšetrenia pri poruchách plazmových bielkovín	796
30.2.	Patobiochémia a klinická biochémia metabolizmu lipidov a lipoproteínov	800
30.2.1.	Lipidy a lipoproteíny krvnej plazmy	800
30.2.2.	Laboratórne vyšetrenia pri poruchách metabolizmu lipoproteínov	800
30.2.3.	Zmeny v hladinách plazmových lipidov	803
	Hyperlipoproteinémie	804
	Hypolipoproteinémie	806
30.3.	Patobiochémia a klinická biochémia porúch regulácie glykémie	807
30.3.1.	Fyziologická regulácia glykémie	807
30.3.2.	Laboratórne vyšetrenia pri poruchách regulácie glykémie	807
30.3.3.	Poruchy regulácie glykémie	810
	Hypoglykémia	811
	Hyperglykémia	811
30.3.4.	Diabetes mellitus	811
	Patobiochémia zmien pri diabete	811

	Klinicko-biochemické vyšetrenie diabetika	812
30.4.	Patobiochémia a klinická biochémia porúch metabolizmu purínov	814
30.4.1.	Tvorba a vylučovanie kyseliny močovej	814
30.4.2.	Laboratórne ukazovatele v diagnostike porúch urikémie	814
30.4.3.	Zmeny hladiny kyseliny močovej	815
	Hyperurikémia	815
	Hypourikémia	816
30.5.	Patobiochémia a klinická biochémia enzýmov krvnej plazmy	816
30.5.1.	Základy patobiochémie enzýmov krvnej plazmy	816
30.5.2.	Prehľad dôležitejších enzýmov využívaných v laboratórnej diagnostike	818
	Alanínaminotransferáza (ALT, EC 2.6.1.2)	818
	Aspartátaminotransferáza (AST, EC 2.6.1.1)	818
	Laktátdehydrogenáza (LD, EC 1.1.1.27)	819
	Alkalická fosfatáza (ALP, EC 3.1.3.1)	819
	Kyslá fosfatáza (ACP, EC 3.1.3.2)	819
	Kreatínkináza (CK, EC 2.7.3.2)	820
	Cholinesteráza (CHE, EC 3.1.1.8)	821
	Gama-glutamyltransferáza (GMT, EC 2.3.2.2)	822
	Alfa-amyláza (AMS, EC 3.2.1.1)	822
	Lipáza (LPS, EC 3.1.1.3)	822
30.6.	Patobiochémia a klinická biochémia elektrolytov	822
30.6.1.	Sodík	823
30.6.2.	Draslík	823
30.6.3.	Chloridy	824
30.6.4.	Hydrogénuhličitany	825
30.6.5.	Vápnik	825
30.6.6.	Horčík	825
30.6.7.	Anorganický fosfát	826
30.7.	Patobiochémia a klinická biochémia porúch acidobázickej rovnováhy	826
30.7.1.	Základné mechanizmy udržiavania acidobázickej rovnováhy	826
30.7.2.	Laboratórne ukazovatele acidobázickej rovnováhy	827
30.7.3.	Poruchy acidobázickej rovnováhy	827
30.7.4.	Diagnostika porúch acidobázickej rovnováhy	830
30.8.	Patobiochémia a klinická biochémia pečene	830
30.8.1.	Základy patobiochémie pečenných ochorení	831
30.8.2.	Patobiochémia niektorých porúch pečene a ich symptómov	836
	Ikterus	836
	Toxické poškodenie pečene	837
	Hepatálna encefalopatia	837
30.8.3.	Laboratórne vyšetrenia používané v diagnostike ochorení pečene	839
30.8.4.	Klinicko-biochemická diagnostika ochorení pečene	843
30.9.	Patobiochémia a klinická biochémia gastrointestinálneho systému	844
30.9.1.	Žalúdok	844
30.9.2.	Tenké črevo	846
30.10.	Patobiochémia a klinická biochémia pankreasu	849

30.10.1. Sekrécia pankreatickej šťavy a jej regulácia	849
30.10.2. Laboratórne testy pri ochoreniach pankreasu	849
30.10.3. Klinicko-biochemická diagnostika ochorení pankreasu	852
Akútna pankreatitída	852
Chronická pankreatitída	852
Karcinóm pankreasu	852
Cystická fibróza pankreasu	853
30.11. Patobiochémia a klinická biochémia obličiek	853
30.11.1. Základy patobiochémie porúch činnosti obličiek	853
Poruchy glomerulovej filtrácie	853
Poruchy tubulových funkcií	855
30.11.2. Laboratórne vyšetrenia využívané pri ochoreniach obličiek	855
30.12. Patobiochémia a klinická biochémia ochorení srdca	860
30.12.1. Základy patobiochémie ischemickej choroby srdca	860
30.12.2. Laboratórne parametre používané pri ochoreniach srdca	861
30.12.3. Laboratórna diagnostika ochorení myokardu	863
30.13. Patobiochémia a klinická biochémia kostrového svalstva	864
30.13.1. Laboratórne vyšetrenia pri ochoreniach kostrového svalstva	864
30.13.2. Špeciálna patobiochémia a klinicko-biochemická diagnostika myopatií	865
30.14. Patobiochémia a klinická biochémia ochorení skeletu	865
30.14.1. Mechanizmus tvorby a odbúravania kosti	866
30.14.2. Laboratórne parametre používané pri ochoreniach skeletu	866
30.14.3. Patobiochémia a klinicko-biochemická diagnostika ochorení skeletu	869
Osteoporóza	869
Syndróm osteomalácie	869
Diferenciálna diagnostika metabolických osteopatií	869
30.15. Patobiochémia a klinická biochémia nádorových ochorení	869
30.15.1. Patobiochémia nádorového tkaniva	870
30.15.2. Laboratórne vyšetrenia pri nádorových ochoreniach	870
30.16. Biochémia a klinická biochémia gravidity	873
30.16.1. Zmeny metabolizmu v priebehu gravidity	873
30.16.2. Hormónové zmeny v priebehu gravidity	875
30.16.3. Laboratórne vyšetrenia pri monitorovaní gravidity	876
30.16.4. Klinicko-biochemická diagnostika gravidity a monitorovanie rizikovej gravidity ..	878
30.16.5. Prenatálna diagnostika	879
31. Metabolické premeny liečiv a iných xenobiotík	881
31.1. Metabolizmus cudzorodých látok	882
31.2. Indukcia enzýmov metabolizujúcich cudzorodé látky	887
31.3. Metabolizmus niektorých typov xenobiotík	888
31.3.1. Alkoholy, aldehydy, ketóny a fenoly	888
31.3.2. Aromatické kyseliny	889
31.3.3. Amíny, karbamáty, hydrazíny a guanidíny	889
31.3.4. Dusíkové heterocyklické zlúčeniny	889
31.4.5. Organické látky obsahujúce síru	890

---

32. Biochémia a vznik života	891
32.1. Vznik organických látok	892
32.2. Polymerizácia jednoduchých organických látok	893
32.3. Vznik funkčných aktivít	894
32.4. Vznik a vývoj bunky	895
32.5. Molekulové hodiny	898
Doporučená literatúra	899
Register	901